

Suomen Gynekologiyhdistyksen koulutuspäivät 13.11.2009, Hotelli Caribia, Turku

Tietosuoja sähköisissä järjestelmissä

**Reijo Aarnio
Tietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto**

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

PERUSKYSYMYS ”juridinen kiista”

**PIDÄ HAUSKAA
POIKIEN KANSSA,
KULTA!**

TIETOSUOJAN KEHITYS

1. HIPPOKRATEEN VALA

2. SUURET VALLANKUMOUKSET

**3. JOUKKOTIEDOTUSVÄLINEIDEN
KEHITTYMINEN**

4. TOINEN MAAILMANSOTA

5. IT-TEKNOLOGIA

SUOMEN PERUSTUSLAKI (731/1999)

10 § Yksityiselämän suoja

Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.

Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Lailla voidaan säätää lisäksi välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana.

” LAINSÄÄDÄNTÖVIIDAKKO ”

- **TTHLaki**
- **AMHLÖLaki**
- **TYÖTURVLaki**
- **HETILaki**
- **SÄVTSLaki**
- **KELALaki**
- **TYÖTSLaki**
- **TYÖSOPLaki**
- **POTILASLaki**
- **[YT-Laki]**

Henkilötietolaki (523/1999)

1 § Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä sekä *edistää hyvän tietojenkäsittelytavan kehittämistä ja noudattamista*

MITÄ YKSITYISYYS ON ?

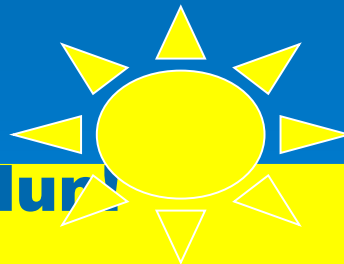
- * Perustuslaki 10 § => perusoikeus; poikkeuksista on säädettävä lailla
- * Oikeus vaikuttaa ja päättää itseään koskevien tietojen käsittelystä
- * Oikeus tietää tietojensa käsittelystä
- * Oikeus järjestää yksityiselämänsä ilman perusteetonta ulkopuolisten puuttumista
- * Oikeus tulla arvioiduksi virheettömien ja tarpeellisten tietojen perusteella
- * Oikeus luottaa tietoturvallisuuteen
- * Oikeus tulla kohdelluksi muiden perusoikeuksien mukaisesti
- * Oikeus saada tietoonsa perusteet, joihin automaattiset päätökset perustuvat
- * Oikeus saada apua riippumattomalta, itsenäiseltä valvontavir.om.
- * Tahtotila: ”toisen herkkyystilaa on vaikea arvioida” TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Mihin näitä oikeuksia tarvitaan?

Nämä oikeudet turvaavat:

- ▶ **OIKEUKSIEMME PUOLUSTAMISEN**
- ▶ perusoikeuksiemme toteutumisen
- ▶ ihmisarvoisen kohtelun
- ▶ yksilön itsemääräämisoikeuden
- ▶ kunnian
- ▶ syrjimättömyyden
- ▶ yhdenvertaisuuden kansalaisina
- ▶ sananvapauden
- ▶ osallistumisen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon

Hyvän elämänlaadun

SUOMEN PERUSTUSLAKI (731/1999)

2 § Kansanvaltaisuus ja oikeusvaltioperiaate

3. mom.

Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

17.7.2008

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös I. V. FINLAND (NO. 20511/03)

Osoite <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=10&portal=hbkm&action=html&highlight=finland&sessionid=1185>

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

[+ Search](#) [Results](#) [? Help](#) [Log off](#)

[View](#) [Notice](#) [Summary](#) [Close](#) All related English documents

CASE OF I v. **FINLAND**
(Application no. 20511/03)

JUDGMENT

STRASBOURG

17 July 2008

This judgment will become final in the circumstances set out in Article 44 § 2 of the Convention.

Tuomioistuin sovelsi
ihmisoikeus-
sopimusta tieto-
turvallisuuteen!

- yksityisyyden
suoja edellyttää
käytännöllisiä ja
tehokkaita keinoja
poissulkea
mahdollisuudet
luvattomaan
käsittelyyn.

Tarkemmin →

17.7.2008

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös

I. V. FINLAND (NO. 20511/03)

Case: hlö sekä töissä että potilaana samaan aikaan sairaalassa (hiv) → tieto levisi. Sairaala ei kyennyt selvittämään/esittämään, kuka käsitellyt tietoja → vahingonkorvausvaatimus hylättiin

EIT:n arviointi: "Sairaalan potilastietojen käytön valvonta riittämätöntä"; Suomen valtio tuomittiin korvauksiin, koska se oli epäonnistunut ihmisoikeussopimuksen mukaisessa toiminta-velvollisuudessaan hakijan yksityisyyden suojaamisessa.

voimassaolevaa lainsäädäntöä ei sovellettu riittävään suojaan
Suomen tuomioistuimet eivät antaneet riittävää painoarvoa sille
että puutteellinen pääsyn kontrolli oli lainsäädännön vastainen

Johtopäätöksiä:

- rekisterinpidon tietoturva, lokit ▶ päätöksen myötä voidaan todeta, että kyseessä ei ole vain rekisterinpitäjän valvonnallinen väline, vaan lokittamiseen on oikeus myös rekisteröidyllä tiedonkohteena hakiessaan tietosuojallisia oikeuksiaan.

→ rekisteröidyn oikeudesta omien tietojensa lokitietoihin puuttuvat yhtenäiset säännöt

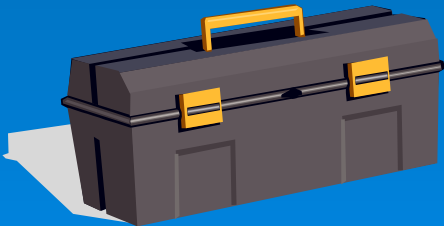
Lisätietoja: www.tietosuoja.fi/43964.htm.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

● **POTILASLaki (785/1992)**

- ▶ **6§ Potilaan itsemääräämisoikeus**
- ▶ **13§ Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito**
- ▶ **14§ Salassapitovelvollisuuden rikkominen**

POTILASLaki (785/1992)

13§ Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito

- Potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassapidettäviä.
- Terveystieteidenhuollon ammattihenkilö tai muu terveystieteidenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja. Jos potilaalla ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, tietoja saa antaa hänen laillisen edustajansa kirjallisella suostumuksella. Sivullisella tarkoitetaan tässä laissa muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

13§ Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito

- Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan antaa:
 - 1) potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty;
 - 2) potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tarpeellisia tietoja toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle sekä yhteenveto annetusta hoidosta potilaan hoitoon lähettäneelle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle ja potilaan hoidosta vastaavaksi lääkäriksi mahdollisesti nimetylle lääkärille potilaan tai hänen laillisen edustajansa suullisen suostumuksen tai asiayhteydestä muuten ilmenevän suostumuksen mukaisesti;
 - 3) potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tai toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja toiselle suomalaiselle tai ulkomaiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle, jos potilaalla ei ole mielenterveydenhäiriön, kehitysvammaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä eikä hänellä ole laillista edustajaa, taikka jos suostumusta ei voida saada potilaan tajuttomuuden

POTILASLaki (785/1992)

13§ Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito

- Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan antaa:
 - 4) tajuttomuuden tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi hoidettavana olevan potilaan lähiomaiselle tai muulle hänen läheiselleen tieto potilaan henkilöstä ja hänen terveydentilastaan, jollei ole syytä olettaa, että potilas kieltäisi näin menettelemästä; sekä
 - 5) kuolleen henkilön elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia tietoja perustellusta kirjallisesta hakemuksesta sille, joka tarvitsee tietoja tärkeiden etujensa tai oikeuksiensa selvittämistä tai toteuttamista varten siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä etujen tai oikeuksien selvittämiseksi tai toteuttamiseksi; luovutuksensaaja ei saa käyttää tai luovuttaa tietoja edelleen muuhun tarkoitukseen.

POTILASLaki (785/1992)

13§ Potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapito

- Edellä 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla asiayhteydestä ilmenevällä **suostumuksella** tarkoitetaan muuta kuin kirjallisesti tai suullisesti annettua suostumusta, jonka potilas on antanut vapaaehtoisesti tietoisena tietojen luovuttamisesta, luovutuksensaajasta, luovutettavista tiedoista sekä luovutettavien tietojen käyttötarkoituksesta ja luovuttamisen merkityksestä.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettu **tietojen luovuttamisesta ja sen perusteesta tulee tehdä merkintä potilasasiakirjoihin.**

Tietosuojavaltutetun toimiston tekemä tilannekartoitus

- 1. eResepti + eArkisto
+ eKatselu**
- 2. Tietosujavastaavien rekisteri
+ asema + tehtävät**
- 3. Käytönvalvonnan toimintasuunnitelma, toteutuksen
seuranta, valvonta ja raportointi johdolle**
- 4. Rekisteröidyn oikeudet
+ Potilaan oikeus lokitietoihin**

**tasapainottamassa keskitettyä
sähköistä tietojärjestelmää**

- eReseptikeskus**
- eArkisto**

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ:

- kohti keskitettyjä sähköisiä tietojärjestelmiä
 - eReseptikeskus, eArkisto
- yhä harvemmat rekisterinpitäjät
 - Paras-hanke, terveydenhuoltoL ym.
- aktiivinen osallistuva kansalainen
- EIT:n tuomio I. v. Finland
- Kelan eReseptikeskukseen ja eArkistoon liittymisen edellytyksenä tietoturvapolitiikka, johon sisältyy käytönvalvonnan suunnitelmadokumentti
- Mallin laatii STM yhdessä Kelan + TSV:n kanssa

→ Tiedon laatu = toiminnan laatu

Suomen Gynekologiyhdistyksen koulutuspäivät 13.11.2009, Hotelli Caribia, Turku

Tietosuoja sähköisissä järjestelmissä

**KIITOS
KUUNTELUSTA!**

**Reijo Aarnio
Tietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto**

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO